

מריה מחמיד עם בנה • מוחמד, התאום של מריה

עדי רובינשטיין • בוזגלו ובתה • עלמה •

פרופ' משנה עינת שלום-פז עם מריה (התאומה של מוחמד)

שושי רובינשטיין • ובתה ריף

ליאור זר אביב • ובתה שי-לי

כרמלה קנר • ובנה יואב

אוקטובר 2014. ימים ספורים לאחר שמונתה למנהלת היחידה החוץ גופית במרכז הרפואי הלל יפה, התבשרה פרופ' משנה **עינת שלום-פז** שהיא חולה בסרטן השד. מה שהטריד אותה אז היה איך תמשיך לעזור למטופלות שלה, בד בבד עם ההקרנות והכימותרפיה

מרץ 2017. התינוקות שנוצרו בתקופת המאבק במחלה הגיעו עם אמותיהם לומר תודה. **ומה היא מאחלת לעצמה היום?** רק להיות בריאה ולהמשיך לעבוד, כי זה מה שממלא אותה באושר הכי גדול

כל הילדים האלה (ורבים אחרים) נולדו בזכות הרופאה הזו בזמן שנאבקה במחלת הסרטן

היום ההוא, לפני שלוש שנים, שבו נכנסה לבדיקת ממוגרפיה שגרתית, כשבעלה מחכה לה בחוץ, פרופ' משנה עינת שלום-פז לא תשכח לעולם. הם קבעו לחגוג לאחר הבדיקה את מינויה למנהלת היחידה החוץ גופית במרכז הרפואי הלל יפה. כשיצאה מחדר הבדיקה בפנים גפולות, שניהם כבר הבינו שיצטרכו לדחות את החגיגות. זמן קצר לפני כן היא חזרה עם משפחתה משליחות בקנדה, שם עברה ביחידה לפריון בבית חולים במונטריאול במשך חמש שנים, לאחר שהוצע לה להתמודד על ניהול היחידה בהלל יפה. "בדרך כלל חוזרים משליחות כזאת אחרי שנה-שנתיים, אבל התאים לנו להישאר שם. כשהציעו לי לגשת למכרז, החלטנו לחזור כי זה הסתדר עם זה שהילדים גדלו ורצו להתגייס לצבא, ובעיקר בגלל שלא תכננו להיעדר מהארץ כל כך הרבה זמן", אומרת שלום-פז.

בממוגרפיה אמרו לי שהכל בסדר, וכשרצו לעשות אולטרסאונד המכשיר לא עבד. אמרתי לבעלי: 'בוא נלך, מה כבר יכול להיות', והוא אמר: 'כבר באת, למה לא לחכות?' בסוף סידרו את המכשיר, נכנסתי לבדיקה ודי מהר הבנתי שמשוהו לא תקין

היא גרה במושב משמרת עם בעלה, יואב, איש עסקים ויועץ עסקי, שאותו הכירה בגיל 16 במסגרת התנדבותם המשותפת במר"א, ועם ארבעת ילדיהם: דותן (21), חייל ביחידה מובחרת; יונתן (18), לפני גיוס; נוי (16) וגאיה (11). מחלתה התגלתה בבדיקת שר שגרתית, שאותה היא נוהגת לעשות מגיל 40. "בארץ מקובל לעשות ממוגרפיה מגיל 50, אבל אני סיגלתי כבר הרג-לים של קנדה, למזלי, כי זה באמת היה גילוי מוקדם. אמנם כשאת נמצאת בתוך הסיפור קשה לראות את המזל שבוה, אבל היום, כשזה מאחוריי, אני יודעת שהיה לי מזל".

● **מה אמרו לך בבדיקה?**
"בממוגרפיה אמרו לי שהכל בסדר, וכשרצו לעשות אולטרסאונד המכשיר לא עבד. אמרתי לבעלי: 'בוא נלך, הממוגרפיה בסדר, מה כבר יכול להיות', והוא אמר לי: 'כבר באת, למה לא לחכות?' בסוף סידרו את המכשיר, נכנתי לבדיקה ודי מהר הבנתי שמשוהו לא תקין. אני רופאה ואני מזהה מתי הבדיקה לא בסדר. לא ראיתי את זה בא, הרי תכננו ללכת לחגוג במסעדה".

● **אני מניחה שתיאבון כבר לא היה לך באותו ערב.**
"כרוך שלא. הרבר היחיד שעניין אותי היה איך חוזרים הביתה ומספרים לילדים. הייתי בהלם. זה מסוג הרברים שנופלים עלייך כרעם ביום בהיר ואת לא מוכנה לקבל את זה. חשבתי רק על זה שאין לי זמן, שאני צריכה לנהל יחידה. ולמרות שאני חוזרת ואומרת לעצמי שבעוד כמה שנים מחלת הסרטן תהיה כמו שפעת, אנחנו עוד לא שם וזה היה מאוד מדאיג".

● **אילו טיפולים עברת?**
"את כל מה שיש לרפואה להציע: ניתוח, הקרנות וכימותרפיה, בגלל סוג הגידול, שהיה אליה במיוחד. היום עושים בדיקות גנטיות לגידול ולפי הגנים הלא תקינים שיש בתוך רקמת השר מחליטים איזה טיפול לתת. לאחר שעשיתי את הבדיקה הוחלט לתת לי את כל הטיפולים האפשריים, כולל טיפול תרופתי אנטי הורמונלי. למזלי, לא היה צורך בכריתת השר, אבל זה היה מספיק מורכב גם ככה".

● **הצלחת לעבוד תוך כדי?**
"כן, יש לי קשר מיוחד עם המטופלות ולא יכולתי להיעלם פתאום. אמנם בזמן הכימותרפיה לא הגעתי, וגם כשהצלחתי להגיע לא הסתובבתי בבית החולים, כי המערכת החיסונית לא הייתה במיטבה ופחיתי לה זדהם, אבל הייתי כאן ונתתי מענה לכל מה שצריך".

● **איך החזקת מעמד?**
"היו ימים קשים ללא ספק. היו ימים שלא יכר"

לתי להיות כבר עם הפאה, אבל הרבר האחרון שרצייתי היה שהמטופלים ירחמו עליי. ברגעים שכבר לא יכולתי לסבול הייתי נכנסת למשרד שלי, מורידה את הפאה ונושמת כמה דקות, ואז שמה אותה בחזרה ויוצאת כאילו כלום. יש מטופלים שבכלל לא ידעו שאני חולה".

● **מה מצבך היום?**
"זה לא נגמר עד שזה נגמר. ייקח לפחות חמש שנים עד שאומר לעצמי שאני אישה בריאה. כל חצי שנה אני הולכת לבדיקה וכל פעם מחדש יש לחץ של מה יגלו עכשיו. בינתיים אני 'נהנית' מתרופות אנטי הורמונליות, עם כל התופעות הלא קלות, כמו גלי חום וכיוצא בזה. אצטרך לקחת את התרופות האלה במשך עשר שנים, אבל אני מסתדרת, שלא יהיה יותר גרוע. כל דבר שקורה בגוף מעורר חשש שאולי משהו חדש מתפתח. בזכות הגילוי המוקדם והטיפול האינטנסיבי שקיבלתי אני בסדר".

שאיבת ביציות ללא הרדמה

היא גדלה בחולון, בת בכורה למשפחה של ארבעה ילדים, ומכיתה ה' כבר ידעה שתהיה רופאה. "לא ידעתי אז שזה כרוך בתורנויות מטרופות ושכר זעום, אין לנו אף רופא במשפחה שיכול היה להאיר את עיניי, אבל אני לא חושבת שזה היה משנה", היא צוחקת. "נמשכתי לתחום, לתחושת השליחות שכרוכה בזה. כנערה התנדבתי למד"א ובצבא שינתי כחובשת". אחרי הצבא למדה רפואה בטכניון והתכוונה להיות קרדיולוגית, אבל כשנכנסה בפעם הראשונה כסטודנטית למחלקה הגינקולוגית, נשבתה בקסמה והחליטה להישאר. "מי שנכנס בפעם הראשונה לחדר לידה, לא יכול שלא להתאהב", היא מסבירה. "זו רפואה טובה, שמחה, את רואה את החיים שנוצרים ואת מבינה שיש פה יד אלוהים, זה לא יכול לקרות ככה סתם".

יש לי קשר מיוחד עם המטופלות ולא יכולתי להיעלם פתאום. אמנם בזמן הכימותרפיה לא הגעתי, וגם כשהצלחתי להגיע לא הסתובבתי בבית החולים, כי מערכת החיסון לא הייתה במיטבה ופחיתי לה זדהם, אבל הייתי כאן ונתתי מענה לכל מה שצריך לכל מה שצריך

עדי רובינשטיין־בוזגלו

(39), גננת מחדרה, נשואה לחיים ואמא לעלמה (שלוש)

כמה זמן לקח להביא את עלמה לעולם? יותר מחמש שנים. בהלל יפה הצלחנו בטיפול הראשון, אבל לפני כן הייתי במקומות אחרים. כל הזמן מספרים לנו שבמרכז יש את בתי החולים הכי טובים, ורציתי לעבור את הטיפולים במקום הכי טוב שיש, אז מובן שלא חשבתי על הלל יפה. עשיתי כמה מחזורים שלא הצליחו, ואז חברה שלי, שטופלה כאן, אמרה לי: 'למה לנסוע רחוק, יש לך יחידה נהדרת מתחת לאף'. הגעתי לכאן בדיוק כש־פרופ' שלום־פז נכנסה לתפקידה, אני חושבת שאנחנו המטופלים הראשונים שלה, שהצליחו להיכנס להיריון בטיפול הראשון."

פלא הבריאה.

"ממש, בכל לידה כמעט בכיתי מהתרגשות. אחרי כל המאמץ והלחץ, פתאום יוצאים חיים. זה בלתי נתפס, וזה משהו שמאוד משך אותי כרופאה."

אבל לא עצרת שם, עשית התמחות בפרייון.

"כי כשאת רואה את הכמיהה לילד מצד אלה שלא יכולים להשתתף בחגיגת הבריאה המופלאה הזו, מובן שאת מחליטה לעזור איפה שיותר קשה. לפני רבע שעה יצא מפה זוג מג'סר אזורקא עם תאומים מדהימים ומתוקים שרק נולדו, וכל היחידה הגיעה לראות אותם ולהתרגש איתם, כי הם כבר חלק מהמשפחה."

יש הבדל בין טיפולי הפוריות בארץ לטיפולים בקנדה?

"הטיפולים בקנדה פרטיים ולכן הם לא אינסופיים כמו פה. בקנדה שאבנו ביציות בלי הרדמה, כי כשאת משלמת 10,000 דולר לטיפול פרטי, להוסיף עוד אלף דולר להרדמה זה מותרות."

אאויץ'.

"אפשר לעמוד בזה, וכשכל גרוש מחושב לטובת העניין, מוותרים על מה שמיותר. זה לא נורא כואב, הכאב הוא יותר רגשי. יש לנו פסיכולוגית ביחידה שעוזרת לזוגות כאלה שקשה להם רגשית, כי הם חשבו שילד עושים בבית, לאור נרות, לא בחדר הטיפולים, והגילוי שיש בעיה היה להם קשה מדי. הכי נורא זה שבכל חודש צריך לאגור כוחות מחדש ולהתחיל הכל מאפס. יש זוגות שהזוגיות שלהם מתפרקת מגילוי כזה."

אפשר לעזור לכולם?

"אני מאמינה שכל אישה או גבר

שרוצים להיות הורים יהיו הורים, ולפעמים יש צורך בהתערבות רפואית. 10-15 אחוז מהילדים בארץ נולדים בעקבות התערבות רפואית. אז תהיה קבוצה שתצטרך תרומת זרע, תהיה קבוצה שתצטרך תרומת ביצית, אבל בסוף היום הם ילכו הביתה עם תינוק על הידיים. אגב, בשנים האחרונות אנחנו רואים ירידה בפוריות של הגבר."

מה הסיבה?

"יותר עישון, יותר ג'אנק פוד, השמנת יתר וטלפונים סלולריים בכיסים. הרבה מחקרים מראים את נזקי הקרינה של הטלפונים וההשפעה שלה על פוריות הגבר, ואנחנו צריכים לחנך את הדור הצעיר להימנע מזה."

איך את מסבירה את זה?

"זה עדיין פלא בעיניי. אני מניחה שהת־מיכה שקיבלתי פה מאוד עזרה וגם שינו לי את הטיפול. כל השנים קיבלתי הורמונים וזה לא עזר. פה ראו שאני לא מגיבה להורמונים, עברו לטיפול אחר, ובינגו!"

קשה להיות גננת בשאת עצמך לא מצ־ליחה להביא ילדים?

"זה מקשה, ללא ספק. נפלתי לתהום בכל פעם שגיליתי שהטיפול לא הצליח, אבל אין ברירה, צריך להתרומם ולנסות שוב. לא היה לי רגע אחד של ייאוש. הבאתי לגן את האהבה שלי לילדים, ובסוף הצלחתי וגם לי יש ילדה."

ידעת שפרופ' שלום־פז חולה בסרטן?

"היא שיתפה אותנו והיה מאוד קשה לשמוע. בהתחלה גם קצת חששנו מה יהיה, אבל היא הבטיחה להיות בקשר וללוות אותנו למרות המחלה, וידענו שאנחנו בידיים טובות."

מה הטיפול הכי שביח אצלך ביחידה?

"הפריה חוץ גופית, אבל מאז שנחקק החוק המתיר תרומת ביציות בישראל, אנחנו עושים פה גם שאיבת ביציות לפונדקאות בארץ ובחו"ל."

למה צריך לשאוב בארץ כדי לבצע פונדקאות בחו"ל?

"כי יש אנשים שמאוד חשוב להם שהתרומת תהיה יהודייה, ורק בארץ הם יכולים לקבל תרומה כזו. אגב, על פי החוק נשים יהודיות יכולות לתרום ליהודיות ומוסלמיות – למוסלמיות."

מרגיז אותך שלא מתירים להמוסקסואלים לעבור תהליך פונדקאות בארץ?

"לא להומואים ולא לאמהות חד־הוריות, וזה אכן מרגיז, אבל אני מאמינה שבסוף יהיה תיקון בחוק. אני בעד לאפשר לכל מי שרוצה להיות הורה, אבל צריך לזכור שאין לנו בארץ מספיק פונ־דקאיות ומספיק תורמות ביציות לכולם."

זה נכון שאתם מעדיפים שניים במו־חיר אחד?

"ממש לא, אנחנו משתרלים לא להגיע להריונות מרובי עוברים, וזוהי מטרה עוי־למית, לא רק אצלנו, כי יש סיבוכים רבים בהריונות כאלה. לנשים עד גיל 30 אנחנו מחזירים רק עובר אחד בשני המחזורים הראשונים, ורק אם זה לא מצליח מעלים לשני עוברים."

כמה ילדים כבר הבאת לעולם במס־גרת עבודתך ביחידה?

"אנחנו לא סופרים, טפו, טפו, טפו. כל ילד הוא אחד, יחיד ומיוחד. הילד הראשון שעזרתי להביא לעולם היום כן 12."

אתם שומרים על קשר עם המשפחות?

"רק אם הן שומרות. הרוב חוזרים ממילא לעוד טיפולים, כי הם רוצים עוד ילדים. האווירה פה נורא חמה וביתית, אנחנו מלווים את הנשים שמ־גיעות אלינו מהיום הראשון, גם במישור הפיזי וגם במישור הנפשי. שמנו לנו למטרה לעשות ככל שניתן כדי להקל עליהן בתקופה המורכבת הזו."

איך?

"למשל, באמצעות סדנת העצמה בהנחיה של פסיכולוגית, שבמסגרתה אנחנו נותנים לזוגות כלים להתמודדות הנפשית והרגשית ואת כל המידע על תהליכי הפרייון וההפריה. נכון שזה בעיקר תהליך פיזי, אבל בסופו של דבר ההצלחה תלויה באישה ובמצבה הנפשי. יש נשים שמת־יאשות

מי שנכנס בפעם הראשונה לחדר לידה, לא יכול שלא להתאהב. זו רפואה טובה, שמחה, את רואה את החיים שנוצרים ואת מבינה שיש פה יד אלוהים. בכל לידה כמעט בכיתי מהתרגשות

נכון שטיפול הפריה הם בעיקר תהליך פיזי, אבל בסופו של דבר ההצלחה תלויה באישה ובמצבה הנפשי. יש נשים שמתייאשות ומחליטות ללכת לפונדקאות, ודווקא בתקופה הזו שהן משחררות, הן נכנסות להיריון

ומחליטות ללכת לפונדקאות, ואני אומרת להן: 'אוקיי, לכי תתארגני על פונדקאית', ודווקא בתקופה הזו שהן משחררות, הן נכנסות להיריון."

להגביל את טיפולי הפוריות לגיל 42

לפני כחודש פורסם במוסף "7 ימים" של "ידיעות אחרונות" מחקר של פרופ' אייל שיינר, מנהל מחלקת נשים ויולדות ב' בסורוקה וסגן דיקן הפקולטה לרפואה באוניברסיטת בן-גוריון, שלפיו ילדים שנולדו כתוצאה מהפריה חוץ גופית (IVF) היו בסיכון גדול פי שלושה לפתח גידולים – כולל גידולים סרטניים – לעומת ילדים שנולדו לאחר היריון טבעי.

במדינה שהפכה למספר 1 בעולם במספר ההפרייות, שבה תעשיית ה-IVF ממומנת על ידי המדינה, הממצאים חוללו סערה

כרמלה קנר (44), עובדת מדינה, אמה של יואב (שנה וחצי)

כמה זמן לקח להביא את יואב לעולם? "בגיל 36 החלטתי להביא ילד, ובגיל 38 הבנתי שזה לא ילך באופן טבעי ועברתי לטיפולים. התחלתי בטיפולי הזרעה בבית חולים אחר, אבל הרגשתי שם שאני רק מספר של תעודת זהות, אז עברתי להלל יפה. מהרגע הראשון שהגעתי הבנתי שכאן עושים תינוקות והתמלאתי אופטימיות. זה קרה אחרי שישה טיפולים. באמצע גם הייתה הפלה, ולא היה לי מובן מאליו שפרופ' שלום-פז תבוא איתי לבצע את ההפלה. אחר כך קצת התייאשתי והיא עשתה לי שיחות שעודרו אותי לחזור."

● **ידעת שהיא חולה?** "שמעתי את זה תוך כדי הטיפולים. כשנכנסתי להיריון היא הייתה בחופשת מחלה, ובכל זאת התקשרה להגיד לי בשעה טובה. רק חיכיתי שהיא תחזור, לא רציתי ללדת בלעדיה. למולי, כשהייתי בחודש שמיני היא חזרה, והיא זו שעשתה לי את הניתוח הקיסרי. היא הביאה את יואב לעולם בכל מובן."

מימין מריה הקטנה, משמאל התאום מוחמד

מריה מחמיד (27), מנהלת חשבונות מאום אל-פחם, נשואה למוחמד ואמא של מריה ומוחמד, בני חודשיים

כמה זמן לקח להביא את מריה ומוחמד לעולם? "אלה נישואים שניים שלי ושל בעלי. לשנינו לא נולדו ילדים בסיבוב הקודם. כמה חודשים אחרי החתונה, כשראיתי שאני לא נק' לטת באופן טבעי, באנו ליחידה בהלל יפה. היו לי כמה סבכים של טיפולים שלא הצליחו ואז גילו שה' חוצצרה שלי פגומה. עברתי ניתוח לכריתת חצוצרה ואחריו זה הלך מהר מאוד. נורא פחדתי מהניתוח, ופרופ' שלום-פז עורדה אותי מאוד, הבטיחה שאחרי הניתוח יהיה לי ילד והיא קיימה כפול. נולדו לי שניים. חודש לפני הלידה התאשפזתי במחלקה בשמירת היריון, והיא לא עזבה אותי לרגע ובאה לבקר אותי כל הזמן."

● **ידעת שהיא הייתה חולה?** "מה? היא הייתה חולה? לא ידענו ולא הרגשנו, בכל פעם שבאנו לטיפול היא קיבלה אותנו עם חיוך על הפנים."

בקרב הנוגעים ברבר, רופאים ומטופלים כאחד. פרופ' שיינר אמר בכתבה: "ייתכן שבמדינת ישראל ידנו קלה מדי על הדק הטיפולים".

פרופ' משנה שלום-פז סבורה שממצאי המחקר מרחיקי לכת, אך היא מקבלת את ההשערה של פרופ' שיינר בעניין אינפלציית טיפולי הפוריות בישראל. "ישראל היא מדינה מעודדת ילודה, שמממנת את כל הטיפולים ללא הגבלה על מספר הטיפולים עד שני ילדים. אישה יכולה לעבור גם 20 טיפולים, והגיל המקסימלי עומד על 45, למרות שהיה נכון להגביל אותו ל-42, כי בגיל הזה אנחנו לא רואים כמעט לידות, וטיפולים בגילי 42-45 מיותרים ומכבידים על קופת המדינה. אם היינו מסוגלים לכוון את הנשים האלה לקבלת תרומת ביציות, הן היו נהנות הרבה יותר מוקדם מתינוק על ידיים, אבל בארץ נשים לא מוותרות בקלות על המטען הגנטי שלהן."

● **מה דעתך על ממצאי המחקר של פרופ' שיינר?** "כשקוראים מאמרים אחרים מקבלים תשובות אחרות. אל תשכחי שזה תחום מחקר צעיר, בסך הכל 40 שנה, לעומת תחומי רפואה אחרים שקיימים מאות שנים. אי-אפשר לומר שהמחקר לא נכון, כי אלה העובדות שהם מצאו, אבל לדעתי הם לא בוודו משתנים וגורמים אחרים שיכולים להשפיע על התוצאות."

● **המחקר הזה ישפיע על העבודה שלך?** "אנחנו תמיד בודקים את עצמנו אם אנחנו לא גורמים נזק, בעיקר בשיטת המיקרורמניפולציה (הורקה של הזרע לתוך הביצית, ד.ח.). הרוב

ליאור זר אביב (44), בעלת סטודיו לאמנות מפרדס חנה, אמא של שי-לי ועוד אחת בדרך (חודש שמיני)

ת תי החלטת להיות אמא?

"התחלתי את הבדיקות מאוחר יחסית, חשבתי שאולי בכל זאת אמצא בן זוג, אבל בגיל 39 הבנתי שאין לי כבר זמן לחכות. קיבלתי תרומת זרע בבית החולים רמב"ם ועשו לי שם שלוש הזרעות שלא הצליחו. עברתי להלל יפה כדי לעבור הפריה חוץ גופית, ולמולי נקלטתי כבר בטיפול הראשון. כשהייתי בחודש רביעי התקשרתי לרמב"ם וביי קשתי שישמרו לי תרומה מאותו תורם, למקרה שארצה עוד ילד. אחרי הלידה החלטתי שאני לא רוצה ששי-לי תגדל לבד ולא חיכיתי הרבה. כשהיא הייתה בת עשרה חודשים התחלתי שוב, ואחרי שני טיפולים נקלטתי. פרופ' שלום־פז הייתה מדהימה, נתנה לי יחס אישי, כאילו שאני בת יחידה פה".

● **הרגשת שהיא הייתה חולה?**
"חולה? וואו, אני המומה. לא ידעתי ולא הרגשתי, היא תפקדה מעולה, נראתה מעולה ותמיד היה לה מצב רוח טוב. היא עודדה אותי כל הזמן, בזמן שהיא בעצמה הייתה צריכה עידוד".

"הניסיון שלי מלמד שכדאי לעשות ממוגרפיה מגיל 40"

פרופ' משנה עינת שלום־פז, שהתה חמש שנים בקנדה, שם מומי לץ להתחיל בבדיקות ממוגרפיה מגיל 40 והיא סבורה שגם בארץ יש לאמץ את ההמלצה: "בחלק מהמדינות כבר ממליצים לנשים לעשות את הבדיקה מגיל 40, לאור העובדה שגילוי מוקדם משנה את מהלך המחלה, עוד לפני שהיא תתגלה כמחלה גרורתית. גם במבחן עלות מול תועלת, הורדת גיל הבדיקה תעמוד להערכתך, כי זה ישפר את התוצאות ואת סוג הטיפול. הניסיון האישי שלי מלמד על כך, והיום יש גם מחקר פיילוט שבדק את הנושא".

עמותת "אחת מתשע" (onein9.org.il) מצטרפת גם היא לקריאה לגילוי מוקדם: "למעלה מ-5,200 נשים בישראל חולות בכל שנה בסרטן השד, כ-1,300 מהן הן נשים צעירות מתחת לגיל 50", מסרה דוברת האגודה. "החדשות הטובות הן ש-92 אחוז מהנשים שאובחנו בשלב מוקדם, יחלימו לחלוטין מהמחלה. גילוי מוקדם של המחלה לא רק מציל חיים, אלא גם משפיע על משך הטיפול, עוצמתו ותופעות הלוואי. ככל שהמחלה מתגלה בשלב מוקדם יותר, כך יש צורך בפחות תרופות, פחות ניתוחים ופחות כימוטרפיה".

באופן יזום בקרב נשים מעל גיל 50, אך כאמור, 25 אחוז מהחולות הן צעירות מתחת לגיל 50. המלצתנו: ביקור שנתי אצל כירורג שד החל מגיל 30. מלבד הצורך בבדיקה ידנית (שלא תמיד יכולה לאתר גושים קטנים או עמוקים) – ביקור אצל כירורג שד יאפשר שיח על גורמי הסיכון והגדרת הסיכון, ובהתאם לכך תיקבע שגרת הבדיקות המתאימה לך".

המוחץ של ילדי ה-IVF נולדים בריאים, אז למה למנוע מההורים היריון? בעבר אמרו שטיפולי הפרייון ההורמונליים מעלים משמעותית את הסיכון לסרטן שד ושחלות, אבל כל המחקרים שלנו מראים שזה לא נכון".

● **מה לגבי הטענה שההתערבות של הרפואה מתגברת עם השנים.**
"הטענה נכונה, וזה כי ככל שהרפואה מתקדמת אנחנו יכולים לפתור עוד ועוד בעיות. למשל, בעבר לקחו ביצית ונתנו לזרע להסתובב סביבה עד להפריה, ברומה למה שקורה בחצוצרה, וזרעים חולים ודלים לא הצליחו להפרות. עם השנים השתכללנו והתחלנו לעזור לזרע להיכנס אל תוך הביצית, מה שהעלה את מספר ההריונות".

● **האם זה העלה גם את הסיכון למחלות?**
"לא בטוח, ובכל מקרה זה עדיף מכלום. אל תשכחי שמראש מדובר בזרע מאוד חלש, ואנחנו לא יודעים אם המחלות נגרמו בגלל ההפריה או בגלל חולשתו של הזרע מלכתחילה".

● **אם היית פוגשת דג זהב, איזה חלום היית רוצה שהוא יגשים לך?**
"בריאות ואפשרות להמשיך לעשות את מה שאני עושה, כי אין יום שאני לא מגיעה לעבודה עם חיוך, מלאה באושר". ■

שושי רובינשטיין (38), בעלת סטרט־אפ מבנימינה, נשואה לשמעון ואמא של ריף (בת חמישה חודשים)

כ מה זמן לקח להביא את ריף לעולם?

"ניסינו שנה באופן טבעי, אבל בגלל הגיל שלי לא רצינו למשוך את זה יותר מדי והגעתי ליחידה בהלל יפה. בבדיקות התברר שהחצוצרות שלי סתומות, ומהר מאוד התגלגלנו לתהליך הפריה, אצלי לא היו הזרעות. הייתי צריכה לקבל הרבה סטראוידים לפני ההחדרה, כדי שהגוף לא ידחה את העובר כי התברר שיש לי מער"כת חיסונית קטלנית".

● **היה שלב של ייאוש?**
"ברור, כבר לא האמנתי שאכנס להיריון. עשיתי תשעה טיפולים במשך כמעט שלוש שנים, והיה לי קשה מבחינה פיזית ונפשית, אפס אנר דאונס כמו רכבת הרים. בכל פעם שהתייאשתי בעלי אמר לי: 'טוב, אז מפסיקים?' וזה גרם לי להבין שאין אפשרות אחרת. פעלתי כמו מכונה ובסופו של דבר זה הצליח. כל היחידה פה היא כמו משפחה אחת גדולה, וגם כשפרופ' שלום־פז חלתה ועברה בעצמה טיפולים, היא לא עזבה אותנו לרגע. ילדתי בהלל יפה, וכל היחידה להפריה חוץ גופית באה לבקר אותי במחלקה. עכשיו אני מתחיי לה שוב. חבל לחכות, כי הזמן לא עובר לטובתנו".